Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Буряат-монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын ГК-гэй орган

№ 261 (4381)
1943 оной ДЕКАБРИИН 28
вторник
Сэн 20 мүнгэн

1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүд Радомышльһаа урдуур байһан немецко-фашистска сэрэгүүдтэ әсэргүү добтолгодо орожо, дайсанай фронтые үргэноөр сүмэ сохибо.

Улаан Армиингаа амжалтата добтолгодо ажалай амжалтаар харюулая.

КОЛХОЗУУДТА ОЛЗО ХУБААРИИЕ ГУРИМШУУЛХА

1943 оной худөө-ажахын тоосоото жэл дүүрэжэ ерэбэ. Манай колхозууд сэрэгэй үеын өнө жэлые орондоо ба Улаан Армидаа туһаламжаяа улам үргэжүүлжэ үттэбэ. Мүнөө жэлдэ худөө-ажалай али бүхы кампаниууд үлүү амжалтатайгаар ба үлэмжэ богонихон болзоргууд соо дүүргэгдэө.

Зүгэлэр манай колхозуудай бүхы аргаболомжонуудаа сүм шабхан хэрэглэжэ нэгэн жэлдэ үндэр һайн ургаса абаа һаань, табан хушуу малаа хаа-хаанагүй тарган тобироор ба арбин олоноор хүргэжүүлээ һаань, түрүү дүй дүрилэлнүүдые хаа-хаанагүй калан абаа һаань өдө амжалтануд үшөөл үргэн ехэ байха һэн. Аймаг бүхэндэ гээгдэнги колхоз гэжэ байдаг байһаниинь нюуса юумэ бэшэ Хэдэн олон колхозуудта олзо хубаари ба нэмэлтэ түлбэри гэөшые болошогүйгөөр бусайдуулһан ба ажалта үдэртэ өгөөлөо хубааха ба авансаар үгэхын орондо талханай «паегуудые» елогуудта хубааха хорото гурим тогтооһон ушарнуud үзэгдөө. Үндэһеерэ буруу ба колхозно ажал худөлмэрилдэ хойшолонтой эмэ ушарнуud юун дээрэһээ гарааб гэхэдэ, колхозуудта худөө-ажахын артелиин сталинска уставые хэтэрхэйгээр эбдэдэг, тэрээнние заримдаа мартажархидаг ябадалһаа болоо.

Ажал худөлмэри хэжэ ажалта үдэр оложо байһан колхознигуудта авансаар адеэ хоолой зүйл хубаахаяа бүри болижорхеод, ажалта үдэрые хараалаа абангүй талханаг «паегоор» хубааһан ба хубаажашье байһан ябадалнууд илангаяа Тарбагатайг, Иволгын аймагуудай зарим колхозуудта үлэмжөөр дэлгэрэһэн байгаа. Энээнэй хойшолондо тэндэхи колхознигуудай дундахи ажалай жаяг заршам һуларһан, үндэр бүтээмжтэйгөөр ба шэнар һайнтайгаар худөлмэрилжэ олон ажалта үдэр олохо гэһэн колхознигуудай оролдолые хойшо татаһан байха юм. Тиигэжэ зарим олон колхозуудта үсэгхэн ажалта үдэр олоһон колхознигууд мүнгэ ба адеэ хоолой зүйлнүүдые авансаар үлүүсэ абажархеод жэлһээ жэлдэ колхозлоо үритэй болижо байхадань, олон ажалта үдэртэй түрүү колхознигууд ажалта үдэртөө авансаар дутуу абаад жэлһээ жэлдэ колхозһоо абасатай үлэдэг байха юм.

Энээндэ, хамагай түрүүн, газартаряалангай органууд—республикын Наркомзем, аймагуудай газарай таһагууд ба мүн ВКП(б)-гэй айком ба аймисполкомуud гэмтэй.

ВКП(б)-гэй Обкомой һаяхан болоһон XV пленум болбол «Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бүхэжүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай» асуудал тусхайлан хэлсэжэ дэлгэрэнгы тогтоол абаһан байна. Энэ тогтоол хадаа колхозуудта олзо хубаарие гуримшуулха тушаа тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа нютагуудтахи партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай гол анхаралые хандуулһан байха юм. Хамагай түрүүн, колхозуудта талханай «паегуудые» үгэдэг таарахагүй заншалые эрид буруушаажа, өнөөнние дары усад хахые эрибэ.

Мүн тоосоото жэлэй һүүлдэ адеэ хоолой ба мүнгэн олзоео хубаахадаа колхознигуудай бүхы үри ба абасые тодо һонороор гаргаха ушартэй. Тиихын тулада һайса шаргалта хэжэ, үни холоһоо хойшо шэрэлдэжэ ерэһэн түлэгдэшэгүй үринүудые хамтын сутлаанда табижа тогтоол гаргаһанай эсэстэ үгы болгохо ба авансаа гадуур ажалта үдэртөө юумэ абаха ёһотой бүхы колхознигуудтай тоосооеынь сүм гаргаха, энэ тоосооеые ябабшье хойто жэлдэ абашахагүй зэргэтэй.

Гадна, паряа талханай ургасые ба малажалай ашаг үгэлтые дэшэлдүлнэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэрие партия ба правительствын тогтоолнуудта хүсэд тааралдуулан бэлдүлхэ гэшэ айхабтар шухала. Теэд, энэ хэрэг үсөөхэн колхозуудта үйлдэгдэлэг. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагта 27 колхозойнь минл хоерынь тарыан ажалай талаар нэмэлтэ түлбэри үгэдэг, малай талаар ороидоо 5 колхоз нэмэлтэ түлбэри түлэдэг байба. Гол түлөб мал ажалтай аймаг болохо Хоринин колхозуудта мяха, тоно, нооно арһа мэтын зүйлнүүдые огто хубаадаггүй, зарим колхозуудта аарса хубааһан тэды болоод лэ үнэгэрдэг байна юм.

Худөө-ажахын артелиин уставыда гажаһан эдэ бүхы хазагайруулалые лары түргэн заларуулха ба 1943 оной олзо хубаарие колхоз бүхэндэ жэшээтэеэ үнгэргэхэ гэөшэ худөөдэхи партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай эгээл түрүүшын зэрилго мүн. Энээнние ВКП(б)-гэй Обкомой пленумэй тогтоол эрипэ.

Верховно Главнокомандалагшын ПРИКАЗ

Армиин генерал БАГРАМЯНДА

1-дэхи ПРИБАЛТИЙСКА фронтын сэрэгүүд шэн зорилгто добтолгоео хүргөөжэ, мүнөөдэр декабриин 24-дэ, Витебска зүггэ немецүүдэй хэһэн хамгаалгын тон шухала түшэг тулгуурин газар болохо ГОРОДОК гэдэг город ба томохон түмэрзамай станцие штурмаар эзэлбэ.

ГОРОДОГЫЕ эзэлхын түлөө дайн байлдаануудта генерал-лейтенант ГАЛИЦКИИН, генерал-лейтенант МАЛЫШЕВАЙ сэрэгүүд, артиллериин генерал-лейтенант ХЛЕБНИКОВЭЙ ба артиллериин генерал-лейтенант СЕМЕНОВОЙ артиллеристнүүд шалгаржа гараа.

Илангаяа ехээр шалгарагшад:

Генерал-майор СОЛДАТОВАЙ 5-дахи Гвардейска Улаантугта буудалгын дивизи, генерал-майор КОРЖЕНЕВСКИИН 26-дахи Гвардейскэ Зүүн-Сибириин буудалгын дивизи, генерал-майор ВОРОБЬЕВОЙ 83-дахи Гвардейскэ Улаантугта буудалгын дивизи, генерал-майор МАКСИМОВАЙ 11-дахи Гвардейска Улаантугта буудалгын дивизи, полковник БУРЛЫГЫН 10-дахи Гвардейскэ танкова бригада, подполковник СМИРНОВОЙ 545-дахи минометно полк, полковник ТОРОПОВОЙ 523-дахи корпусно артиллериин полк, артиллериин генерал-майор АПРЕЛКИНЭЙ 2-дохи Гвардейскэ минометно дивизи, полковник ПЕЛЕПЫН 17-дохи танк хюдаха истребительнэ артиллериин бригада, полковник ШТУЛЬВЕРГЫН 488-дахи үхэр буута артиллериин полк, полковник КУРБАТОВАЙ 259-дэхи истребительнэ авиационно дивизи ба майор ЕВГРАФОВАЙ 6-дахи Гвардейско-инженернэ батальон болоно.

Иигэжэ туйлаһан илалые тэндэглэхын тулада ГОРОДОГЫЕ сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаануудта шалгарһан соединенинүүд ба частьнуудые иигэжэ нэрлэхэ гэбэл:

5-дахи Гвардейскэ Улаантугта Городокско буудалгын дивизи,

26-дахи Гвардейскэ Зүүн-Сибириин-Городокско буудалгын дивизи,

83-дахи Гвардейскэ Улаантугта Городокско буудалгын дивизи,

11-дэхи Гвардейскэ Улаантугта Городокско буудалгын дивизи,

10-дахи Гвардейска Городокско танкова бригада,

545-дахи Городокско минометно полк,

523-дахи Городокско корпусно артиллериин полк,

2-дохи Гвардейскэ Городокско минометно дивизи,

17-дохи Городокско танк хюдаха истребительнэ артиллериин бригада,

488-дахи Городокско үхэр буута артиллериин полк,

259-дэхи Городокско истребительнэ авиационно дивизи,

6-дахи Гвардейска Городокско инженернэ батальон.

Мүнөөдэр, декабриин 24-дэ, 21 часта манай Эхэ ороной столица МОСКВА болбол ГОРОДОГЫЕ сүлөөлһэн манай шэн габьяата сэрэгүүдтэ зуун хорин дүрбэн ехэ буугаар арбан хоёр дахин артиллериин буудалга хэжэ. Эхэ оронойнгоо үмэзэһөө салют-мэндэ хүргэгдэ байна.

Отличие һаян дайшалхы ябуулганууdые хэһэнэй түлөө ГОРОДОГЫЕ сүлөөлхын түлөо дайн байлдаануудта хабаадалсаһан Манай хүгэлжэ байгаа бүхы сэрэгүүдтэ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө ами бэеэ үгэһэн геройнуудта хэгэ мүнхын алдар соло!

Немецкэ булимтарагшадта үхэл!

Верховно Главнокомандалагша
Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН

1943 оной декабриин 24.

М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Улаантугта Орловско Танкова Училищиин начальник танкова сэрэгүүдэй генерал-майор САРМАШКИНДА

М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Улаантугта Орловско Танкова Училищиин офицерскэ, сержантска, курсантска, рядовой ба уялгата бэшэ албанай составые 25 жэлэй ойтой ба правительственна үндэр шагнал абаһантай дашарамдуулан амаршалаад, танкова частьнуудта офицерскэ кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлахые хүсэнэб.

Оборонын Арадай Комиссар
Советскэ Союзай Маршал
И. СТАЛИН

Нүхэр М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Самоходно артиллериин Хоёрдохи Киевскэ Улаантугта Училищиин начальник артиллериин генерал-майор ГУНДОРИНДО

М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Самоходно артиллериин Хоёрдохи Киевскэ Улаантугта Училищиин офицерскэ, сержантска, курсантска, рядовой ба уялгата бэшэ албанай составые 25 жэлэй ойтой ба правительственна үндэр шагнал абаһантай дашарамдуулан амаршалаад, самоходно артиллериин частьнуудта офицерска кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлахые хүсэнэб.

Оборонын Арадай Комиссар
Советскэ Союзай Маршал
И. СТАЛИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Самоходно артиллериин Хоёрдохи Киевскэ Училищие Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Самоходно артиллериин хоёрдохи Киевскэ училищиин 25-дахи ойе тэмдэглэжэ, Улаан Армиин хүягта танкова ба механизированна сэрэгүүдэй самоходно артиллериде офицерска кадрнуудые бэлэдхэхын талаар эрхим амжалтануудые туйлаһан ба эхэ оронойнгоо урда дайшалхы габьяануудые байгуулһанайнь түлөө самоходно артиллериин хоёрдохи Киевскэ училищие Улаан Тугай орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1943 оной декабриин 25.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Улаан Армиин соединениинүүд ба частьнуудые орденуудаар шагнаха тухай

Немецкэ булимтарагшадта эсэргүүлэмсэлэй фронт дээрэ командованиингаа дайшалхы даалгабариинуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэһэн ба тэрэ зуураа шэн зориг ба баатаршалга гаргаһанайнь түлөө шагнаха:

УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

166-дахи буудалгын дивизие
83-дахи Гвардейска буудалгын дивизие
16-дахи Гвардейскэ Ленинэй орденто Чарнечевска буудалгын дивизие
15-дахи артиллериин дивизие
211-дэхи Невельскэ штурмовой авиационно дивизие
308-дахи штурмовой авиационно дивизие
159-дэхи танкова бригадые
403-дахи үхэр буугай артиллериин полкые
24-дэхи Гвардейскэ минометно полкые
10-дахи штурмовой инженерно-саперно бригадые.

СУВОРОВОЙ ХОЁРДОХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

47-дохи Невельска буудалгын дивизие
84-дэхи Гвардейска Карачевска буудалгын дивизие
6-дахи Гвардейскэ Улаантугта мотострелковэй дивизие
70-дахи танкова бригадые
6-дахи Гвардейскэ Московско штурмовой авиационно полкые.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН,

Москва. Кремль
1943 оной декабриин 21.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Самоходно артиллериин Хоёрдохи Киевскэ Улаантугта Училищида нүхэр Фрунзе Михаил Васильевичын нэрэ олгохо тухай

Самоходно артиллериин хоёрдохи Киевскэ Улаантугта училищида нүхэр Фрунзе Михаил Васильевичын нэрэ олгохо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь.
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1943 оной декабриин 25.

Улаан Армиин генералнуud, офицерскэ, сержантска ба рядовой составта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдобо

Днепр мүрэнние амжалтатайгаар гаталан гаража, Днепр мүрэнэй баруун эрьее дээрэ плацдармаа батаар бэхижүүлһэн ба тиихэ зуураа баатаршалга ба геройство гаргаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1943 оной декабриин 20-ой Указаар Улаан Армиин бүлэг генералнуудта, офицерска, сержантска ба рядовой составта Ленинэй орден ба „Алтан Одон" медаль барюулгатайгаар Советскэ Союзай Геройн нэрэзэ гэ олгогдобо.

Бүхы дээрэ 60 генерал, офицер, сержант ба рядовойнуудта Советска Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо.

(ТАСС).

Советскэ Информбюороһоо

Декабриин 25-ай оперативна мэдээнһээ

Декабриин 25-ай туршада ВИТЕБСКЭ зүггэ манай сэрэгүүд добтолгоёо амжалтатайгаар хүргөөн үргэлжэлүүлжэ, 200 гаран һуурин газарые, тэрэ тоодо ГРЯДА, СЛОБОДКА, ФИЛИПЕНКИ, СТАЙКИ, СЛОБОДА, СТЫРИКИ, НОВКА, БУЦИСЛОВО, ИЗАХОВО, КУРИНО, РЫБАКИ, ПЕНКЮБИЧИ, МИШУГКИ, ЖЕБЕНТЯИ, КОСОВО гэдэгүүдые ба ЗАЛУЧЬЕ гэдэг түмэрзамай станцие эзэлбэ. Манай сэрэгүүд ВИТЕБСК-ПОЛОЦК гэдэг шоссейнэ харгые таһалаа.

ЖЛОБИНЬОО баруун-урдуур манай сэрэгүүд дайсанай ябган сэрэг ба танкнуудай бүхы атакануудые сухариса сохижо, тэрэнние амиды хүсэн ба техникынь талаар ехэ гэлтэдэ оруулаа.

Фронтын бусад участогууд дээрэ тагнуул ба артиллерийско-минометно буудалдаан болоо.

Декабриин 24-эй туршада манай сэрэгүүд бүхы фронтнуud дээрэ 58 немецкэ танк гэмтээһэн ба үгы хэһэн байна.

Декабриин 26-ай оперативна мэдээн

Һаяхан 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүд армиин генерал-ВАТУТИНАЙ командалга доро ябажа, РАДОМЫШЛЬҺАА урдуур байһан немецко-фашистска сэрэгүүдтэ әсэргүү добтолгодо ороһон ба дайсанай фронтые утаараа 80 шахуу километртэ ба гүнзэгыгөөрөө 40 шахуу километртэ сүмэ сохиһон байна.

Тус байлдааануудта генерал-лейтенант ГРЕЧКЫН, генерал-полковник ЛЕСЕЛИДЗЫН, генерал-полковник МОСКАЛЕНКЫН, генерал-лейтенант ЖМАЧЕНКЫН сэрэгүүд ба артиллериин генерал-лейтенант КОРОЛЬКОВОЙ артиллеристнүүд шалгарба.

Гурбан үдэр соо болоһон добтолгын үедэ манай сэрэгүүд 150 гаран һуурин газарые ба тэдэнэй дунда РАДОМЫШЛЬ городые ба Житомирско областиин гурбан районно центрнүүд болохо БРУСИЛОВ, КОРНИН, ПОПЕЛЬНЯ гэдэгүүдые, мүн тэрэшэлэн РУДНЯ, ГУТА ЗАБЕЛОЦКА, РАКОВИЧИ, СТАВИЩЕ, ЗАБЕЛОЧЬЕ, КОЧЕРОВО, ВЫСОКОЕ, МЕСТЕЧКО, ВОЙГАШИВКА, ПРИВОРОТЬЕ, ОЗЕРЯНЫ, ОСОВЦЫ, ЛАЗАРЕВКА, ЮЗЕФОВКА, ВИЛЬНЯ, КАРАБАЧИН, ДУБРОВКА, ЯСТРЕБЕНЬКА, ВОДОТЫЙ, МОРОЗОВКА, ХОМУТЕЦ, ВИЛЬШКА, ЗДВИЖКА, БОЛЯЧЕВ, ЗАПАДНЯ, СОЛОВЬЕВКА, ДИВИН, ГНИЛЕЦ, ЛИСОВКА, ТУРБОВКА, ОЗЕРА, ХОДОРКОВ, СОБОЛЕВКА, КОРОЛЕВКА, ЛИПКИ, ВЕРБОВ, КОТЛЯРКА, КОЙЛОВКА, МОХНАЧКА гэдэг томо һуурин газарнуудые ба ВОЛИЦА, КРИВОЕ, СКОЧИЩЕ, ПОНЕЛЬНЯ гэдэг түмэрзамай станциинуудые сүлөөлөө.

Тэндэ болоһон байлдааануудта немецүүдэй дүрбэн танкова дивизи, тэрэ тоодо „Райх" гэдэг СС-тэнэй танкова дивизи ба зургаан ябган сэрэгэй дивизи хяа бута сохигдоо.

159 немецкэ танк, 39 самоходно ехэ буу, 52 бронемашина, элдэб калибрын 109 ехэ буу үгы хэгдээ. Дайсан байлдаанай газар дээрэ 15.000 шахуу солдат ба офицерээ алуулжа орхибо.

Манай сэрэгүүд, уридшалан абтаһан мэдээнэй ёһоор, инмэнүүд трофей булаан абаба гэбэл: 58 танк, 21 самоходно ехэ буу, 20 бронемашина, элдэб калибрын 56 ехэ буу, 167 миномет, 760 пулемет, 3.000 гаран винтовко, һомо хэрэгсэлнүүд, буу зэбсэг, хубсаһа хунар ба эдеэ хоолой зүйлнүүдтэй 15 склад болоно.

Декабриин 26-ай туршада манай сэрэгүүд ВИТЕБСКЭ зүггэ добтолгоёо үргэлжэлүүлжэ, 60 гаран һуурин газарые, тэрэ тоодо КАБАК ШУНЬКИ, НОВАЯ ИРУМЕНЩИНА, ЖЕРЕВИЧИ, ЗАХОД, БЕЛЯНКИ (ВИТЕБСКЬЭЭ баруун хойшоо 25 километртэ), КАБИЩЕ, ХОМЯКОВО, ЗАДУБРОВКА, ПЕЛЕНКИ, БЕЛЫНОВИЧИ, ЯСЬКОВА, СТУГРОВА (ВИТЕБСКЬЭЭ зүүлжээ 13 километртэ), ГАЙДУКИ, ВАСЬКОВКА, КООПТИ, СВЕРЧКИ, МЯТЛИ, МИСНИКИ гэдэг һуурин газарнуудые ба КРЫЛКИ гэдэг түмэрзамай станциие байлдаатайгаар эзэлбэ.

Фронтын бусад участогууд дээрэ тагнуул ба артиллерийско-минометно буудалдаан болоо.

Декабриин 25-ай туршада манай сэрэгүүд бүхы фронтнуud дээрэ 38 немецкэ танк гэмтээһэн ба үгы хэһэн байна.

* * *

Битебскэ зүггэ манай сэрэгүүд добтолгоёо үргэлжэлүүлжэ 60 гаран һуурин газарые эзэлбэ. Битебскһээ баруун хойгуур дайсан болбол хүсэтэ буудалгата эсэргүүсэлтэ ба контратаканууdаараа манай добтолжо ябаа частьнуудые һаатуулха гэжэ һэдэө. Немецкэ соединениин боецүүд дайсанай эсэргүүсэлтые нуга даража, немецкэ хамгаалгын хэдэн түшэг тулгуурин томо пунктнуудые хяа бута сохиһон байгаа. Витебскһээ хойгуур ба зүүгээр манай сэрэгүүд байлдаатайгаар урагшаа дабшажа, дайсанай 2 батальон шахуу ябган сэрэгые үгы хэбэ. Немецүүдһээ 5 танк, 5 самоходно үхэр буу, хэдэн артиллерийскэ батарея, һомо хэрэгсэлтэй складууд ба бусад трофей булаагдан абтаа. Витебскһээ зүүн-урдуур манай сэрэгүүд айхабтар шанга байлдааануудые хэлэнэйнгээ эсэстэ дайсанай хамгаалгын ехээр бүхэжүүлэгдэһэн газарые сүмэ сохео. Немецүүд Лососин мүрэнэй баруун эрье дээгүүр забһарэй рубеж дээрэ тогтохо гэжэ һэдэһэн юм. Советскэ боецүүд дайсанай эсэргүүсэлтые нуга даража, мүрэнние гаталан гараад, тэрээнэй баруун эрьедэ хэлэн һуурин газаануудые эзэлээ. Манай сэрэгүүд мүн тэрэшэлэн Крынки гэдэг түмэрзамай станциие эзэлбэ. Энэ ороондо гурбан үдэрэй баалдаанда 2.000 гаран гитлеровецүүд үгы хэгдэһэн байна. 58 ехэ буу, 15 миномет, 65 пулемет, олон винтовко, һомо хэрэгсэлтэй 3 склад ба бусад трофей булаагдан абтаа. Плендэ абтаһан хүнүүд бия.

* * *

Нэгэ үдэрэй һуршада хэлэн белорусска партизанска отрядуud фронт ошожо ябаһан 7 немецкэ сэрэгэй эшелониие хажуу худар халаан унагаагаа. Тус эшэлонуудай халин унахада 6 паровоз, танкнуud ба ехэ буунуудтай 14 платформо, горючитай 7 цистернэ ба сэрэгэй элдэб ашаатай 21 вагон хяа бата бууба. «Фашизмда үхэл» гэдэг отрядай партизанууd шоссей харгы дээрэ 35 немецкэ автомашиные минэдэ оруулжа унагаагаа, 100 гаран гитлеровецые хюдаһан байна.

* * *

«1943 оной октябрь хүртэр би Франциде байгаа һэм. Һанаа хүлеэгдэгүй байгарни намайе бусад олон солдадуудтай хамта маршева батальондо оруулаад яаралаар Росси һудар ябуулан бэлэй. Минии ороһон 110-дахи мотополкын 7-дохи рото болбол 110 хүнтэй байһан юм. Хэлэй үдэр соо таһаралтагүй үргэлжэлһэн байдаануудта манай рото алуулжа ба шархатуулжа 80 гаран солдадаа гээгээ һэн. Полкын бусад подразделениинүүдшье иимэ хүндэ гэлтэнүүдтэ ороһон байгаа. Удангүй байдал нэгэ бага намдуу болоо һэн, теэд ородой снайпернууд бидэнэртэ амар жаргал үгөөгүй. Эдэнэр эүбхэн хоер үдэртэ манай ротын 9 хүниие, тэрэ тоодо ротын командир обер-лейтенант Ливальд гэгшые алаа һэн. Энэнэй һүүлээр солдадууд үдэрөөр байтагай һуниншье окопһоо булгайхаяа айдаг болоо бэлэй. Манай эзэлжэ байһан позициие ородуудай атаковалгалаар олон һоллдууднай өөдэ уруугаа тэрьедэн гуйлдөө һэн. Манай отделени унтерофицер Вилли Крегер гэгшэтэй хамта окоп соо үлөө һэн. Тохеолдоһон байдалые боложо үзөөд, аюулһаа бидэнэрые гансахан лэ плендэ абаржа болохо байна гэжэ тобшолол гаргаа һэмди. Ородуудай дутэлэн ерэгэлээр бидэнэр табуулаа окопһоо гаража гараа үргөө һэмди»,—гэжэ 11-дэхи немецкэ танкова дивизиин 110-дахи мотополкын 7-дохи ротоһоо плендэ абтаһан ефрейтор Валентин Роглячек гэгшэ көөрэбэ.

* * *

Полесскэ областиин Храпков тосхондо немецко-фашистска хара эолигуудай зэрлиг муухайтаяр аашалһан тухай акт доро тунхаглагдаба: «Манай тосхондо немецүүд советскэ хүнүүдые зэрлиг бүдүүлгээр харгаха ба зобоохо ябадалнуудые үйлдэ һэн. Гитлеровецүүд каторгада Германи худар 130 залуу хүнүүдые хүсөөр намнажа абаашаһан юм. Немецүүд манай тосхоной Антон Назаренко, Томан Фисков ба бусад олон хүнүүдые буудан алаа. Фашистска бузар булайнуud сухарихынгаа урда тээ тосхоной бүхы хүнүүдые талмай дээрэ суглуулаад буудахаа гээ һэн. Энэ үедэнь Улаан Армиин тагнуул тосхоние тойроо бэлэй. Тиихэлээрынь гитлеровецүүд хара замаа аршалхэ гэжэ һэдэөө тэрьедэн галиигаа һэн. Улаанармесц тагнуулшад бидэнэрые үхэлһөө абараа. Немецкэ булимтарагшадһаа манай тосхоние сүлөөлһэн Улаан Армиин боецүүдэ баяр хүргэнэбди».

Храпков тосхоной ажанууншадай суглаанай даалгабаряар П. Марковед, С. Гуща, С. Корженевская, Д. Побединская, А. Короткевич, М. Побединский гэгшэд актда гараа табибад.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ ба поселково соведүүдэй һунгуулиие хойшолуулха тухай

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоһоониинь:

РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ ба поселково соведүүдэй һунгуулиие 1944 оной декабрь хүртэр хойшолуулха ба мүн эдэ соведүүдэй һунгагдаһан эрхые тэрэ болзорто хүртэр һунаяха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байкалгосрыбтрестын хүдэлмэрилэгшэ, „СССР-эй зүгһанай ажлүй эдбэриин отличник" гэһэн значогоор шагнагдаһан нүхэр В. И. ШКЯР.
А. Поповой фото.

Элдүүрилгын муу һаа ургасань муу

Урдань, Дээдэ Торгоин таряашад гээшэ газар хүһэрөө модон плугаар элдүүрилжэ байбашье һаа хуушанай нэгэ десятинэ газарһаа жэлһээ жэлдэ 70—80 пүүд ярица ургуулжа абадаг байһан юм. Энээнийе өөһэдынгөө улаан гараар түйлажа байһан үбгэд хүгшэдшье мунөө энэ нютагай колхозуудаар олон бии.

Иимэ үндэр ургасын һэбхи хүнгэхэнөөр түйлагдадаггүй байһаниинь эли. Иимэ үндэр баян ургаса абахын тулада тэрэ сагай хүнүүд хадаа тарилга хэхэ газараа хабарай сагһаа намарай саг хүртэрхи үе соо өөер гурба дахин элдүүрилдэг байгаа.

Мунөө энэ нютагай зарим колхозуудай членүүд үбгэ, абанарайнгаа үржэлтэ һайн хүдэлмэриин үльгэр жэшээе халан абаагүй. Жэшээ, болгон «Улаан Номто» колхозые абажа үзээ. Хэрбээ энэ артель 1940 ондо га бүхэнһөө 2,6 центнер таряа абаһан байгаа һаа 1941ондо 1,95 центнер абаһан байна. Тиихэдэ 1942—43 онуудташье байдалынь хубилаагүй. Недондо га бүхэнһөө 1,5 центнер абаһан байгаа һаа, али юумэнэй гарсада таарамжатай зокид жэл—1943 оной нюурта арайхан гэжэ 1,5—2 центнер таряа хуряажа абаһан байна. Энэ колхозой хүршэ болохо Энгельсын нэрэмжэтэ колхоз баһал иимэрхүү байдалтай.

Нюур улайлгама иимэ аарат муу хүдэлмэрээ ямар нэгэн арганаар һайжаруулха арга элэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд олохо баатай болоһониинь эли. Энэншье олдоо. Тэдэнэй батолдаг еһоор «тэндэхи сагай уларил хубилжа, таряа талханай ургасада үлэмжэ ехэ һаад хэнэ». Үржэлтэй хүдэлмэрээ үндэһэгүй баримтаар аршалхадань хэн этигэхэ гээшэб! Сэхьень хэлэхэдэ сагай уларилай хубилһан дээрэһээ болоо бэшэ, харин газараа эзэн еһоор элдүүрилдэггүй ушарһань болоо. Тиихэдэ энлэхи колхозууд таряанай культурануудые урилгуулан табидаггүй заншалтай.

Мунөө жэлдэшье урданайнгаа мүү хилдэлмэриин практикые дахин дабтахаар байна. Юуб гэхэдэ, эдэ колхозууд үбгэлэй үедэ хэгдэхэ агротехническэ хэмжээ ябуулгаануудые хэнэгүй. Агротехническэ хэмжээ-ябуулга гээшэ үндэр баян ургасын үндэһэ һуури мун юм гэжэ эдэ колхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ АЗО-гэй зүгһөө ойлгуулаа һаань һайн байха һэн.

А. КОСТЕЕВ.

(«Б.-М. Үнэнэй» Зэдын аймагтахи корреспондент).

Задагай зайдан фермэ ба һанаа амар Чупашев тухай

—Нүхэр Чупашевнай иихэдээ хаана ошоо юм?

—Ой тайга уруу ошодогоороол, ан гүрөөһэ мүшхэжэ ошоо ааб даа. Бүхэли үдэртөө зайжа ошогшо гүбэ,—гэһэн доро дороо аалихан шэбэр һабир хөөрэлдөөнүүд фермын нэгэ гэртэ ороходо дуулдана.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой гахайн фермэ (даагшань нүхэр Чупашев) мүнөө болтор задагай зайдан зандаа, хэндэшье хэрэглэгдэхэ болижо өзэгүй орхигдоһон юумэ шэнги нюдэ далтирма муу байдал харуулна. Гахайнуудайнь байдаг байра һалхинай һалхин зандаа орожо байха хүйтэн ба мульһөөр, хүр сагаар хушагданхай тула үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ ямаршье амитанай тэсэшэгүй. Тэрэнэй хажуугаар тэндэхи гахайшад гахайнуудайнгаа харуулһалтые эрид һайжаруулхын түлөө тон бага анхарал табиһан дээрэһээ мунөө 22 поршоонхонь турһан ба хатайрдаһан байна. Тэрээнһээ гадна гахайнуудынь һаһанайнгаа жэшээгээр илгагдаагүй ба ехэ багагүй хуу суттаа байдаг. Тус фермэ дээрэхи гахайшадай иимэ хайша хэрэг, һалан нобшоор хандаһанһаа болжо ноябрь һара соо 6 поршоонхо ба декабриин эхеэр 4 поршоонхо үхэжэ хорсо.

Эдэ бүхы хойшолонтой дутуу дундануудаа дары зайсуулхын орондо фермые даагша нүхэр Чупашев гэгшэ ой зайжа, ан гүрөөһэ агнажа сагаа эльгээдэг. Фермэтын ба гүрэгэй урда харуусалгаяа гээһэн, хамтын гахайнуудые турлажа, үхүүлжэ, колхозоо гарза гайда оруулжа байһан Чупашевые дутуу дундануудаа энэ гэһээр зайсуулжа, фермэдэхи хүдэлмэриеэ заһажа абаагүй хадань сэрэгэй үеын хатуу хэмжээндэ хабаадуулха хэрэгтэй.

Д. ЖАЛСАНОВА.

(«Б.-М. Үнэнэй» Закаменай аймагтахи корреспондент).

Колхозно самодеятельностиин кружогуудта туһаламжа

П. Колесников АМАР САЙН

Бишиихан зүжэг

НААДАХА ҺНЮУРНУУД:

АННА ВАСИЛЬЕВНА—МТС-эй директор.

ДАНИЛЫЧ—МТС-эй механик.

ПОЛЯ—Данилычын басаган, трактористка.

ПАВЕЛ—Фронтһоо ерэһэн танкист.

ГРУНЯ—Павелай эхэнэр, трактористка.

МТС-эй директорэй кабинет. Хоер үүдэн: нэгэниинь—коридоор уруу гараһан, хоердохинь—бэшэ таһагууд уруу ороһон. Эна үүдэндэнь хүшэгэ татаатай. Үргэн ехэ сонхотой. Бэшэгэй стол дээрэ телефонтой. Хананууддаарынь — вождьнуудай портредүүд, плакат ба диаграмманууд. 1943 оной хабар, өртэ үглөөгүүр. Сценэ дээрэ Анна Васильевна гансаараа. Арһан дэгэл үмдэнхэй, бэшэгэйнгээ столой саана гар дээрэ толгойгоо табяад, һуумгашаа унтана. Нэгэдэхи үүдыень тоншоно. Анна Васильевна залд гэжэ, толгойгоо өндылгэнэ, нюдөө аршана. Баһа дахин тоншоно.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (сэхэ боложо, нойроо һэртэжэ часыгаа харана). Оротты! (Данилыч орожо ерэнэ).

ДАНИЛЫЧ. Амар сайн, нүхэр директор.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Амар сайн нүхэр механик.

ДАНИЛЫЧ. (энеэбхилжэ). Ямар хоноот?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Та ямар хоноот?

ДАНИЛЫЧ. Юрэдөө манайш хөрэг тиимэ гээшэ ааб даа, үбгэд петүүгэй туулаар бодохо.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Али та унтаһан юм гүт?

ДАНИЛЫЧ. Унтахамнай яашахань һэм даа—садатараа унтаха байхабди даа. (Еношолон). Нүхэр директор, мэдээсэхые зүб шөөрыт, тракторнууднай хилгэгдэжэ бүтэдэ гаралгадаа бэлэн болонхой.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Бүтэдэ, үшөөл бүтэдэ бэшэ, Данилыч. Гурбадахи номернай байжа байна. Нюдэндэ унаһан мананһаа доро юм болоод байна. Иимэ үедэ трактор байжа байха гэжэ...

ДАНИЛЫЧ. (Шогтойгоор). Хамаагүй! Бодхоохобди даа, нүхэр директор.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Хэзээ?

ДАНИЛЫЧ. Хэрбээ мунөөдэр гэжэ хэлээ һаам, этигэхэ гүш?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Шог наадыеш даахаар бэшэ байнам, Данилыч.

ДАНИЛЫЧ. Юрэдөө яагаашье хада шамда мүр ганса ха юм, дээрэнь һуулгахашье хүнш алим.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Энэ танай хэрэг бэшэ, нүхэр механик. Магад, би өөрөөшье һуусха ааламби, ойлгосотой гү?

ДАНИЛЫЧ. Өөрөө (Энеэнэ). Ши Полиин тракторта һуутыш. Поля бюллетендэ байна ха юм.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Баһал—сагаа оложо үбдэнэ гээшэб! Теэд ямар байнаб даа?

ДАНИЛЫЧ. Хэбтэнэл даа.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Ямар бэрхэтэй юм гээшэб!

ДАНИЛЫЧ. Шамда бэрхэтэй, тиихэдэ намда турба дахин бэрхэтэй — яагаашье хадаа эсэгын зүрхэн гээшэ ааб даа! Хэрбээ трактор байгаа гээшэ агша һаань нюдэ сабшаха зуура заһаад орхихо һэм даа, теэд яахабши!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Бу һайрха—гурбадахи номернай байжал байна ха юм.

ДАНИЛЫЧ. (Хоноо бусалжа). Хабин гурбадахи номерой тухай би шамда, мэдэнэ гүш юу хэлэхэ байнаб биб, нүхэр директор?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Юу?

ДАНИЛЫЧ. (Гараа һэжэржэ). Юушье хэлэхэгүйб! (Гарашана).

(Телефон ханхинана).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Телефондо) Шагнажа байнам... Амар үглөө, нүхэр Гордеев... Юу—хоолойгоо? Эндэ хоолойноо байтагай—толгойгосошье гээхэлши!.. Тиимэл даа, ши өөрөгшье болоод үзэлши: тракторайнгаа тоһо абаһаар ороидоо час болооб! Харин тэрэнгүйгөөр, ши өөрөөшье мэдэжэ байна ха юмши, трактораар холо ошохогүйлши!.. Хуу бэлэн болоо, гансал нэгэ тракторнай мунөөдэр «зайжа байна»... Гурбадахиһаа гадна, гурбадахи номер тоодошье ороногүй, мэдэнэ ха юмши—цилиндрынь һалашоо... Юу—механик гү?! Минии механиктаа үлүү механитые олохогүйш, теэд тэрэмни элитэй шэдитэй бэшэ ха юм даа! яагаашье хадаа дээрэнь һуулгаха хумнай үгы ха юм даа... Гурбадахи номерһоо гадна үшөө нэгэ трактор «зайжа байна», машинаньшье ямаршьегүй харин хуниинь тиимэ болоод байна... Үбдөө, хэбтэжэ байна... Үгы, үгы даа, тиимэ хүн бэшэ. Хулһөө бүүгаал хадаа, хулынь даахаа болео гэшэ... Гордеев, дуулалши.. Ши юрэдөө эсэсэй эсэстэ, ойлгыш!.. (Еношолон). нүхэр Гордеев, мэдээсэхые зүбшөөгыт, трактор—бүд нэхэдэг станок бэшэ ха юм даа, хоер трактор дээрэ нэгэ жолоодогшье һуулгахагүйлши! (часыгаа хаража) арба минута болоод гарахамнай... Зай баяртай! (телефонойнгоо трубка табина). (Үүдэ тоншоно). Оротты!

(Павел орожо ерэнэ).

ПАВЕЛ. Амар сайн, нүхэр директор!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (баяртайгаар) Павел! Зай, орыш, орыш! Сайн, сайн!.. Байлгыш, хараһуулби шамайгаа һайса... Еһоор байлгыш, тон еһоор!.. Зай, һуу, хоерэ, юмш болоод, яагаад...

ПАВЕЛ. Харыт даа, Анна Васильевна амидыл ерээлбэ даа!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Иихэдээ эсэслэн дайлалдажа ерэбэ гээшэ гүш?

ПАВЕЛ. Юу эсэслэн дайлалдаа гэжэ гү?! Үшөөшье дайлалдаха байхабди гэжэ найданам.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Шамайе нилэд ехэсэнээр шархатаа гэжэ хэлсэхыень дуулаа һэмнайб.

ПАВЕЛ. Шүүд саадын орондо ябашан алдааб даа, Анна Васильевна, харин докторнууд «үшөө сагшни болоогүй, Гаврилов Павел, амиды ябажа дайлалда» гэжэ табяагүй һэн. Теэд бишье тэрээндэнь баяртайл байгаа аабзаб даа. Юундэб гэхэдэ саадын орондо яахадаашье мэдээжэ хүйтэн, аягүй ха юм даа. Би ходо разведкэдэ ошодог байгааб, мэдэнэн хэрэг даа!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Харин манай эндэ—халуун ха юм даа. Мунөөдэр полидо гаралгымнай түрүүшын удэр.

ПАВЕЛ. Тон халуун соогуур дайралдаба хаб. Тиихэдэ, миниий үбгэн гурбадахи номерни ямар байнаб? Амиды гү?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Ямаршьегүй сула хүдэлжэ байһанаа мунөө харин полидо гарахынгаа урдаханнуур һаалаад байна—цилиндрынь элэшоо. Зай, өөрөө ямарбши?

ПАВЕЛ. Тон һайн хабарай амисхалаар амисанам, Анна Васильевна, һаяхан гараад байһан хүүгэд шэнги байнам! Сэдьхэлни шубуудай жэргэжэ байһандал тэнюун.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Сэдьхэл сэдьхэлээрэ байгаа юм бэзэ, харин бэеш ямар гээшэб? Ямаршьегүй һайн гү?

ПАВЕЛ. Бэеымни тухай энэ байна... (саарһа гаргажа Анна Васильевнада үгэнэ). Эндэ хуу тэмдэглээтэй, гансал юуншье ойлгохо юумэ үгы, үргэлжэ латаар бэшэжэрхинхэй!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (анхаралтайгаар уншажа, тархяа һэжэрнэ). Тиимэ, тиимэ...

ПАВЕЛ. Юу «тиимэ» гэжэ? Һайн юм гү, али муу гү?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Энэньшье, тэрэньшье гэжэ хэлэхэдэ болоно. Үе мусэгүй, эрхэтэн дутуутай боложо ерэгүй, бүтэн бүтэн ерэһэншни һайн байна даа...

ПАВЕЛ. Зай, энэшье намда докторой справкагүй мэдээжэ. Тиихэдэ юунинь мууб?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Муунь юун бэ гэхэдэ, би шамайе бэеыншни муугай шалгтагаанаар мунөөдэр тракторта һуулгажа шадахагүй байнам.

ПАВЕЛ. Харыт, яагаа түргэнбибди, нүхэр директор!

АННА ВАСИЛЬВНА. Сагынь тиимэ байна, нүхэр Гаврилов! Гэртээ ороо гүш?

ПАВЕЛ. Үшөө үдылби. МТС-эй улайга харгы дээрэм байхадань эжэлэнгүй ороожо ерээб. Эндэһээ сэхэ гэртээ, һамганайнгаа дали доро ошоожо орохом.

(Телефон ханхинана).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Трубка абана). Шагнажа байнам... Болохо, оро. Трубка табина). Тиимэ, дали доронь гэнэбши даа?

ПАВЕЛ. Тиигэнгүй яахаб! Түрэлхи уурхайдаа бусажа ерээ гээшэ аабзаб даа —голубхаань голубхаадаа ерээ гэһэнтэй адли.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Үгы, шинии «далишни» эндэл—гаражда.

ПАВЕЛ. (гайхажа) Эндэ? Гаражда? Юундэ?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Юу «юундэ» гэжэ?! Шинии Грунишни мунөө трактористкал!

ПАВЕЛ (һүүг харайн бодоно). Юу гэнэ гээшэбта?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Курода һуража мэнэ һаяхан дуургээ. Мунөөдэр анха түрүүнэйнгээ бороода татахаа гарахань.

ПАВЕЛ. Гайхалтай, гэлыштэй! Трактористка! Намда бэшэг бэшэхэдээ юушье бэшэтэгүй байгаал!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиихэдээ гэнтэ гайхуулха гэһэн байгаа аабдаа.

ПАВЕЛ. Харыт энээнээ! Харыт миниингээ Грунние! Ошохом. харахам

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Хулеэ, мэнэ гэхээр өөрөө өндэ ерэхэ.

(Үүдэ тоншоно.)

ПАВЕЛ. Груня гэшэ гү?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиимэ ха.

ПАВЕЛ. Хоргодохом! Би Грунние гайхажа, Груня намайе гайхат! (Үүдэнэй хушэгын саана хоргодоно).

(Тэсэн ялангаар дахин тоншоно).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Оротты!

(Ехэ зүрхөө долгисонхой Груня орожо ерэнэ).

ГРУНЯ. Анна Васильевна, миниитнай үбгэн фронтһоо бусажа ерээл!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиигээ гү?!

ГРУНЯ. Нээрээ тиигээл!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Хаана гээшэб тэрээш?

ГРУНЯ. Гэртээ.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (үүдэнэй хушэгэ уруу хялам гэжэ) Гэртээ?

ГРУНЯ. Үгы гэртээ байнгүй бэшэ хаана байха юм! Гэртээ бусажа ерээгүй аад хаана ерэхэ юм!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Үбгэнөө үшөө хараа үды бээзэш даа?

ГРУНЯ. Харин, үгы даа! Хүнүүд хараа, мунөө һаяхан үнгэрбэ гэлсэнэ.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиигээл һаа һайн гээшэл даа, шамайгаа амаршалнам.

ГРУНЯ. Теэд, бригадир табинагүйл!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Хэнийе?

ГРУНЯ. Намайе табинагүйл.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Хаана?

ГРУНЯ. Гэртэмни.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Гэртээ ошоод яахашниб?

ГРУНЯ. Юу «Яахашниб» гэжэ Үбгэндөө ошохом! Би танда тон ойлгосотойгоор хэлэнэ ха юмбиб—Павел фронтһоо ерээ гэжэ! Бидэ жэл үлүүтэй уулзаагүй ха юмбибди, ойлгоно гэшэгта?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Ойлгоном.

ГРУНЯ. Тиимэл даа! Тиихэдэ бригадир табинагүй!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Зүб лэ табинагүй гээшэл даа.

ГРУНЯ. Зүб гэжэ гү?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиимэ даа!

ГРУНЯ. Юун гэнэ гээшэбта!.. Би танда хэлэжэл байна ха юмбиб...

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Гэртээ ошоһоной үлүүдэ гэжэ би һананам даа.

ГРУНЯ. Юун гэжэ, яагаад энэмнай — (үлүүдэ һэжэ»! Үбгэнөө угтахань — энэ минай танайхяар болоходоо «үлүүдэ гэшэ гү»?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Үбгэнш шамһаа холо ошохогүй даа, харин тиихэдэ мунөөдэр шинии түлөө хэн хахатха гээшэб? Өөрөө мэдэжэ байна гүбши, мунөө ямар сат байнаб—хабар! Нэгэ үдэр бүхэли жэлтэй тэн! Үбгэншни ошохогүй даа, үбгэнтэеэл байхаш, харин ошохо бшуу даа —ургасагүй хохидохобди! Энэ, нэгэдэхеэр, харин хоердохеор...

ГРУНЯ. (Таһа дүүрэжэ). Танда тиигэжэ хэлэхэдэтнай тон амархан байна, харин би... намда...

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Би ойлгонолби даа...

ГРУНЯ. Та юушье ойлгоногүйт! Хэрбээ өөрыншөө үбгэнэй ерээ һаа...

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Миниий үбгэн хэзээшье ерэхэ болео даа, нүхэр Гаврилова—фронт дээрэ үхэшөө һэн даа, тиихэдэ ши... Зай, ши зүрхөө доро орүүлыш, боложо үзыш—жэшээнь, дайлалдажа ябаа боец атакада орохоо танкдаа һүүба гэлэй, энэ үедэ гэнтэ һамгамни ерээд байна гэжэ үдуулагдаа—фронтовигуудта бэлэг асаржа делегацияар ерээ гэлэйл даа... Ши юу гэжэ һананабши, эхэнэртээ уулзахынгаа түлөө атакада орохоо арсаад, машинаяа хаяжархеод ерэхэ аал?

ГРУНЯ. Фронт дээрэ атакада орохо өндөө гээшэ ааб даа.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тасилгамнай — фронт бэшэ гээшэ гү? Манай полидо гаралга һайн ургасын түлөө атака бэшэ гү?

ГРУНЯ. Толгойдом юун гэжэ орооб, юунайшье болоо хада намда хамаатай бэшэ, би мунөөдэр хүдэлжэ шахахагүй! Муу байнам, тиигэжэ малаяа гүт?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Бэеэ гартаа абыш.

ГРУНЯ. Үгы үгы, мүр ганса!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Шамайе, нүхэр Гаврилова, иимэ үшөө еһоео мэдэхэгүй хуя гэжэ һанаагүйлби. Шинии үбгэн гэгээ эндэ байһан байг даа. энэ тэһаг соо, шинии хэлэһые хуу шагнажа байг...

ГРУНЯ. Теэ яагааб?!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Шинии түлөө улайжа тараха ааб даа.

ГРУНЯ. Миниий үбгэнэй түлөө һанаата бу бологты, нүхэр директор. Би яагаашье хадаа мунөөдэр хүдэлхэгүйб. Табяагүй һаатнай—өөрөө мэдээд ошохоб!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Энэ хэтэһэн үгэнүүдэйш түлөө улайхаһаа байтагай дурашьегүй болохоор гээшэ.

ГРУНЯ. Манай дурая танда хамаатай бэшэ. Энээн тухай миниий үбгэн танһаа асуухагүй даа!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Зай яахаб, асуухагүй һаань бидэ тэрэнһээ асууял даа! (Хушэгэ уруу хаража) нүхэр Гаврилов! (Түгшүүн үе. Анна Васильевна хушэгэдэ ошожо һэхэнэ. Павел үгы, хушэгыя саадахи үүдэн нээлтэтэй).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Ошоо... Шинии гүлөө эшэдэнээ хүрөөд ябашоо гээшэл даа. (Груня яахаяашье ойлгожо ялангаар нэгэ хушэгэ уруу, нэгэ Анна Васильевнае уруу харана. Үүдэ тоншоно). Оротты! (Поля орожо ерэнэ). ПОЛЯ?!

ПОЛЯ. Хүдэлмэридөө гарахые зүбшөөрыт, нүхэр директор.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Үгы, ши үбшэн ха юмши! Шамайе дэбисхэртээ хэбтэжэ байна гэжэ намда хэлээл.

ПОЛЯ. Эжэлэгдэнэгүй, Анна Васильевна. Хэбтэжэ байха аргагүй. Хэбтэжэ байха саг бэшэ байна, наран зүбшөөрнэгүй. (Телефон ханхинана).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Трубка абана). Шагнажа байнам... Юун? Гаврилов трактор эринэ гэжэ? Эрхим гээшэ! Тэрээндэ һамганайнь—Груня Гавриловагай трактор үгэгты...

ГРУНЯ. Анна Васильевна!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Телефоноор дуугаралсаһаар лэ байна). Үгы, үгы. Полиин трактораар өөрөө Поля гараха. (Трубка табина).

ПОЛЯ. Ябахада болоно гү?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Полидо) Хүдэлмэридөө гарахадатнай болохо нүхэр Данилова. (Груня бүри яахашье аргаа төөришэнэ байна. Поля гараха зуураа үүдэндэ Данилычтай дайралдана).

ДАНИЛЫЧ. Басагамни! Ши юундэ хэбтэриһээ бодобош?

ПОЛЯ. Дээрэ болоолби.

ДАНИЛЫЧ. Элүүр хэбэртэй боложо ядан ябана гүш? (Поля шурд гэжэ коридор соо гаражда үгы болоно).

ДАНИЛЫЧ. (Хойноһоонь хараад, гараа һэжэржэрхинэ). Хэбтэхэгүй гэжэ мэдээл һэм даа. (Бэшэгэй столой хажууда ошоно)

ГРУНЯ. Анна Васильевна, намайе хулисэгты... тиихэдэ Павелые бү гаргагты—ута аянда ябаһан хүн гээшэ ааб даа, магад, үбшэнэшье аалам... Би өөрөө трактораараа гарахаб...

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Намда өндөө трактор байхагүй.

ГРУНЯ. (Нелбоһо гүйлгэжэ). Нүхэр директор! Анна Васильевна!... (Уйлана).

ДАНИЛЫЧ. Асуухым зүбшөөрыт, нүхэр директор, гурбадахи номерой трактораар хэн гарахаб?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Шоглохо саг бэшэ, нүхэр механик.

ДАНИЛЫЧ. Ямаршье шог эндэ үгы, нүхэр директор. Гурбадахи номерой трактор бүрин түгэс бэлэн.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Данилычые шэртэн харана... Телефоной трубка абана). МТС-эй гараж... Гараж гү? Гурбадахи номерой трактор гарахаар бэлэн гү?... Һайн гээшэ! Тэрэ трактораар Груня Гаврилова гараха. (Трубка табина).

ГРУНЯ. Һайн даа, Анна Васильевна? (Гүйжэ гарана).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Юушье ойлгоногүйб. Хэйшан гээд та тиимэ ремонт нэгэ һуни соо хэжэ шадаа гээшэбта?

ДАНИЛЫЧ. Һүбэлгэн гээшэ аабзаб даа, нүхэр директор.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Байзагтылши, тиихэдэ һалашаһан цилиндрыень хайшан гээ гээшэбта?

ДАНИЛЫЧ. Цилиндршье—барат. Поршениень заһааб, үргэн болгооб.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Үргэн? Хайшан гээд?

ДАНИЛЫЧ. Тон бэлээр даа. Халаахада түмэр ехэ болодог гэжэ танда мэдээжэ бээ?

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиимэл даа, тиигээд хүрэхэдөө баһа бага болодог бшуу.

ДАНИЛЫЧ. Мэдээжэ даа, һуудат. Тиигэбэшье һаа хүрэһэнэйнгөө хойто тээ урдынхиһаа хээзэшье үлүү ехэ болоһон байха юм.

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Тиихэтээ та...

ДАНИЛЫЧ. Ухаалдиха хэрэгтэй! Цилиндрынь элээд уужам болошоо. Тиихэдэнь поршениень абажа халаагаад, тиинэн бэеэрээ хүргөөд жэгдэлээд үнгэлөөд орхиһоо—эб этсэ таарашоо! Цилиндр поршень хоерни хэмжэһэн юумэдэл адли таарашоо!

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Тон ехэ баярлажа) Данилыч! (Данилычые таалана. Данилыч өөгүйшэнгээр альгаараа һахалаа аршана. Тракторай хүнхинэхэ дээрэ дээрэһээ улам улам шангадана).

ДАНИЛЫЧ. (Сонходо гүйн ошожо). Харыт! Манайтнай һайхасаанууд ябаба даа. (Анна Васильевна Данилыч хоер сонходо зогсонод. Тракторай хүнхинөөн холотоно).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. Зай, Данилыч, иитээд байхаа ши бидэ хоерой 1—2 час унтаад бодоходо болоно... «Баяртай»—гэжэ [illegible] аллабэлби.

ДАНИЛЫЧ. «Амар сайн»—гэжэ хэлэхэ еһотой байна.

(Энеэлтэнэд. Телефон ханхинана).

АННА ВАСИЛЬЕВНА. (Телефондо). Шагнажа байнам... Хэлэхые зүбшөөрыт. нүхэр Гордеев, тракторнууднай полидоо гараа. Нэгэншье үлэнгүй бүгэдэ гараа... Машинануудынайшье, хүнүүднайшье бүрин түгэс! Хуу бүрин түгэс нүхэр Гордеев.

Хушэгэ.

Ородһоо Ц. ДОНДОКОВА оршуулба.

ХИЛЫН СААНА

Союзнигуудай авиациин ябуулганууд

БЕРЛИНДЭ АНГЛИЙСКА БОМБАРДИРОВЩИГУУДАЙ ДОБТОЛЬОН 1 ТУХАЙ ТОДОРХОЙ МЭДЭЭСЭЛ

ЛОНДОН, декабриин 24. (ТАСС). Мунөөдэр англійска бомбардировщигуудай Берлиндэ добтолхо үедэ тэндэ 1.000 гаран тонно бомбо хаягдаба гэжэ англійска информациин министерство дамжуулна. Тус городто ехэнүүд гал түймэр болоо.

ЛОНДОН, декабриин 24. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулхань хадаа, союзнигуудай авиациин агаарай добтолго хэһэн дээрэһээ Берлиндэ һуудаг 4 миллион зонһоо миллион хахад тухай хүнүүд ходнон талада үлөө. Мун тэрэ мэдээсэлэй еһоор Берлин городой 60 процентынь һандаргагдаа.

Авиациин министерствын мэдээсэлэй еһоор, декабриин 23-ай һүни Берлиндэ айхабтар ехэ добтолго хэхын хажуутаар бусад самоледууд Центральна ба Баруун Германида байһан эльдэбын объектнуудые атаковалһан байгаа. 17 бомбардировщик базадаа бусажа ерээгүй.

Союзнигуудай верховно командованиин составта шэнэ томилгонууд болоо

ЛОНДОН, декабриин 24. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулһанай еһоор, мунөө үдэшэлэн Лондондо дооро дурсагдаһан правительственна мэдээсэл тунхаглагдаа гэбэл:

«Тэдэ Дээдэ түрэлтын правительствын үмэнэһөө дооро дурсагдаһан томилгонууд тухай мэдээсэгдэнэ, тэрэ хадаа Холбоото Штадуудай президентын ба Англиин премьер министрэй хоорондо хэгдэһэн хэлсээнэй аша үрэнь болоно гэбэл:

Европые сүлөөлхын тулада нэгэдэмэл королевствода эмхидхэгдэжэ байгаа англійска ба американска экспедиционно сэрэгүүдэй Верховно Союзна Главнокомандалагшын туша аалда генерал Эйзенхауэр томилогдоно. Дундада далайн оршондохи Верховно Союзна Главнокомандалагшын туша аалда генерал Генри Мэйтланд Вильсон томилогдобо. Италида байгаа союзна арминуудай главнокомандалагшын туша аалда генерал Гарольд Александер томилогдоо. Генерал Эйзенхауэрэй верховно командалга доро байһан англійска армейскэ группын верховно командалагшаар генерал Бернар Монтгомери гэгшэ томилогдобо. Германида эсэргүүсэн добтолхо американска стратегическэ бомбардировочно авиациие командалагшын туша аалда генерал Карл Спаатс томилогдоһон байна. Дээрэ хэлэгдэһэнэй дашарамда командованиин составта болоһон бүсад олон томилгонууд тухай хожом тунхаглагдаха юм.

Номгон далай дээрэхи байлдаан

ЛОНДОН, декабриин 25. (ТАСС). Номгон далайн баруун-урда зүүгэхи союзнигуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл командованиин штабай мэдээсэхэнь хадаа Хуон гэдэг хахад арал дээрэ (Шэнэ Гвинея) союзнигуудай сэрэгүүд Вандокая тээшэ эрье зубшан ураншаа дабшажа ябана, дунда зэргын бомбардировщигуудай Вандокаяда байһан японско сэрэгүүдэй позици ба хангалтын базануудые атаковалхаһаа гадна мун Ханс (Шэнэ Гвинея) гэдэг булангай эрье дээрэ добтолго хэһэн байгаа. Тэндэ гал түймэр болоо.

Союзнигуудай хүнгэн далайн-сэрэгэй хүсэнүүд Рейссын (Шэнэ Гвинея) эрье шадар 6 японско баржые шэнгээһэн байгаа.

Дунда зэргын юлон бомбардировщигуудай истребительнуудээр удэшэгдэн ябажа Уэйвэйкэдэхи японско аэродром ба хангалтын базануудые, мун Алексисай (Шэнэ Гвинея) гаваньдахи аэродромые атаковалжа 39 тонно бомбо хаяа. Гал түймэр гараа гэнэ. Японтоной 3 бомбардировщик гэмтээгдээ. Союзнигуудай истребительнэ авиаци Хоскинсай хушуундахи (Шэнэ Британия) японско аэродром, мун Рейн, Бейнэ Ворген гэдэг булан хүртэр Шэнэ Британи аралай эрьеые буудаба.

Хүндэ бомбардировщигуудай Глоустер (Шэнэ Британи) хушуунда байһан японтоной хангалтын базэ ба сэрэгүүдэй позициуудта хэдэн юлон добтолго хэжэ 300 тонно бомбо хаяба. Угаа олон гал түймэр болоо.

Японско самоледууд Араве аралнуудаа дээрэхи союзнигуудай позицида добтолбо.

Торпедносецуудаа ба доогуур нисдэгэй бомбардировщигуудаа Бониста (Бука арал) японско аэродром, Файси аралдахи гидросамоледуудай базада, мун Кахилидэ (Шортленд арал) добтолоо.

Уранһайханай самодеятельностиин харалгые эмхитэйгээр үнгэргэе

РСФСР-эй Татадай Гэгээрэлэй Наркомадай шинжэлэбэриин еһоор, манай республикын аймагуудаар уранһайханай самодеятельностиин харалганай үргэн бэлэдхэл үнгэргэгдэжэ байна.

Энэ шухала хэрэгтэ заим аймагуд хангалтагүйгөөр бэлэдхэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Кяхта, Зэдэ, Сэлэнгэ ба бусад аймагуудаар арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд энээнийе тоохогүй ябадалые харуулдаг байха юм. Эдэ аймагуудтахи үншалгын байшангууд ба улаан булангуудай хүдэлмэрилэгшэд уранһайханай самодеятельностиин харалгые һайнаар бэлэдхэхэ ябадалда тон харюусалгагүйгөөр ханданад.

Ушар иимэнээ энэ хүдэлмэрилэ гол анхаралаа табижа, саашадаа урачһайханай самодеятельностиин харалгын бэлэдхэлэй хүдэлмэриде нютагуудтахи партийно-советскэ организациинуудаа анхаралаа хандуулха ушартай.

Аймагуудаар үнгэргэгдэхэ байгаа уранһайханай самодеятельностиин харалганууд, тэндэ хүцөө-ажахын выставкэнүүдэй нэгэдэхэтэй холбогдуулан үнгэргэгдэхэ юм. Тиимэнээ хүцөө-ажахын выставкэдэ хабаадагшадые культурна һайнаар хангахаһаа гадна, мун тэдэнэй дундаһаа уранһайханай харалгада хабаадаха дуратай нюурнуудые үргэнөөр элсүүлхэ туша һанаалаа табиха шухала.

Редактор Ц. ГАЛСАНОВ.

АДРЕС РЕД